

The State as Investment Market. Kyrgyzstan in a Comparative Perspective

Johan Engvall

Pittsburgh: University of Pittsburgh Press 2016

240 sider. ISBN 9780822964131

Omtalt av: **Roman Vakulchuk** [PhD, seniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt, rva@nupi.no]

I boken «The State as an Investment Market» undersøker Johan Engvall hvordan den kirgisiske staten har utviklet seg siden 1991. Vi presenteres for en empirisk rik studie av samhandlingen mellom kirgisiske statsinstitusjoner på ulike nivåer og en teoretisk modell av den kirgisiske staten som et «investeringsmarked». I denne modellen har man et statssystem som er korrumpert, men like fullt velfungerende. Systemet opererer etter logikk, regler og normer som er formet av landets politiske og økonomiske eliter med sikte på å bevare status quo for å sikre avkastning på egne investeringer i offentlige embeter. Arbeidet er basert på åtte år med feltarbeid, omfattende litteratur- og dokumentgjennomgang og intervjuer med ulike interessegrupper.

Boken består av seks kapitler. I det første kapitlet introduserer forfatteren eksisterende teorier om staten og presenterer overbevisende argumenter for at Kirgisistan ikke passer noen av disse teoriene. Han foreslår derfor en alternativ forståelse som ser staten som et investeringsmarked. Teorien Engvall utvikler består av fire hoveddeler som presenteres i de fire påfølgende kapitlene: markedsadgang, insentiver for å investere i offentlige embeter, avkastning på investering og markeds(u)stabilitet. I det sjette kapitlet anvender forfatteren teorien på andre post-sovjetiske stater for å gi et komparativt perspektiv. Her drar han særlig veksler på land som Georgia som skiller seg ut blant de post-sovjetiske landene ved å ha mye lavere korrupsjon. I konklusjonskapitlet oppsummerer og diskuterer forfatteren sine funn og peker ut mulige fremtidige tilfeller av stater som fungerer som investeringsmarkeder – med de konsekvensene det måtte medføre for statssystemenes overordnede levedyktighet, kamp mot korrupsjon og økonomisk utvikling.

Forfatteren viser i boken til et imponerende omfangsrikt empirisk materiale. Dette brukes for å tegne et detaljert bilde av staten, statsbygging og korrupsjon i Kirgisistan, samt de utfordringene landet har måttet håndtere siden 1991. Hovedtyngden legges på introduksjonen av markedsreform på tidlig nittital – som gjennom en stivhengig politikk til slutt ledet til at staten på 2000-tallet tok form av

et investeringsmarked. Bokens analytiske tilnærming befinner seg i et krysningspunkt mellom institusjonell økonomi, overgangsøkonomi, politisk økonomi og statsvitenskap. Den er derfor et verdifullt bidrag til komparative studier av post-sovjetiske stater, så vel som Sentral-Asia-studier.

Kirgisistan er særlig interessant for forskning på post-kommunistiske overgangsøkonomier. Dette fordi (i) Kirgisistan aldri hadde vært en uavhengig stat før 1991; (ii) åpningen av landet, markedsreformer og økonomisk endring ble gjennomført uten nevneverdig politisk endring; (iii) landet aldri har vært dominert av én spesiell utviklingsmodell – slik for eksempel Sentral- og Øst-Europa alltid har hatt EU som forbilde; (iv) på tross av konservative økonomiske reformer har ikke Kirgisistan oppnådd påfallende gode økonomiske resultat; (v) på tross av at Kirgisistan har blitt mer sentralt geopolitisk, lider landet av de lange avstandene til de store markedene; og til slutt (vi) at Sentral-Asia som sådan er understudert, særlig innen politisk økonomi. Sammenlignet med andre overgangsøkonomier har Kirgisistans statsbyggingsprosess og økonomiske utvikling vært gjenstand for få studier. Den erfaringen man har fra studier av andre overgangsøkonomier tilsier at man ikke vil finne konvergens mot én universell utviklingsmodell. Det er derfor viktig at politikere, internasjonale organisasjoner og investorer er informert om Kirgisistans politisk-økonomiske utvikling og hvordan denne vil bli formet av historiske faktorer og stivhengighet. Denne boken er et verdifullt bidrag i så måte.

Metodebruken i «The State as an Investment Market» er både grundig og innovativ, og fortjener å kommenteres. Det veldig store antallet intervjuer boken baseres på bidrar til å identifisere uformelle strukturer og hvordan staten fungerer i praksis. Dette må ha vært en vanskelig oppgave for forfatteren, i og med at uformelle praksiser i seg selv er vanskelig å identifisere og måle. Selv om forfatteren viser til metodiske utfordringer og hvordan han har løst dem, så gjør han dette veldig kortfattet (s. 10–14). Beskrivelsen som gis av rutinene for å gjøre utvalg viser at dette bød på problemer og at det var lettere å rekruttere deltakere fra visse grupper heller enn andre.

Deltakende observasjon har blitt brukt for å triangulere og dermed supplere data og øke funnenes validitet. Intervjutriangulering av data brukes ofte i kvalitative studier for å øke slutningsvaliditeten. Triangulering har imidlertid nylig blitt kritisert som metode for å øke validitet i kvalitativ forskning. Fra et kvalitativt perspektiv antas det at ulike perspektiver komplementerer hverandre og ingen data antas per se å være mer eller mindre autentisk enn andre. Det ville ha vært interessant å se forfatteren drøfte og anvende dette nyere perspektivet på triangulering i boken. Leseren ville også ha dratt nytte av en mer detaljert beskrivelse av de metodene som er brukt for å systematisere, analysere og presentere intervjumaterialet og mer detaljerte refleksjoner rundt utfordringer ved å gjøre feltarbeid i Kirgisistan. Dette hadde vært svært relevant for potensielle fremtidige studier av investeringsmarkedsteorien anvendt på andre post-sovjetiske stater.

Konklusjonen for denne omtalen er at boken representerer et omfattende og innovativt arbeid som bidrar til ny kunnskap om statsdannelse og korrupsjon i Kirgisistan. Tabell C.1 på side 148–149 viser de viktigste konseptuelle konklusjonene

og empiriske observasjonene som gjøres i studien. Disse konklusjonene og observasjonene stiller i stor grad spørsmålsteget ved de tradisjonelle perspektivene som finnes i litteraturen knyttet til korrupsjon, interaksjon mellom stat og økonomi og offentlig tjenestetilbyding i Kirgisistan. En av forfatterens hovedfunn er at «offentlige goder» i økende grad blir «private goder» som brukes og selges av de som har makt for å sikre avkastning på den kapitalinvesteringen de gjorde for å få et offentlig embete (s. 146). Selv om folk investerer i offentlige embeter på grunn av «the lack of alternative avenues to enrichment» (s. 81) og andre investeringsmarkeder, så fungerer bare dette statssystemet fordi det finnes støtte for det nedenfra. Likevel, selv om staten virker å være motstandsdyktig mot eksterne og interne endringspress og det eksisterer et kollektivt koordineringsproblem hva gjelder korrupsjon (s. 150–151), så hevder Engvall at «the pyramid of the state as an investment market is not inevitable *and* possible to break out» (s. 143). Dette er en påstand som Georgias post-sovjetiske politisk-økonomiske utvikling støtter opp om.

Mens forfatteren tilbyr en ny analytisk tilnærming for å studere staten og korrupsjon i Kirgisistan og også anvender dette på en innovativ måte, så er hans forslag til hvordan man kan motarbeide korrupsjon og endre statssystemet i Kirgisistan svært tradisjonelle – og ligner de som allerede blir fremmet av internasjonale organisasjoner, lokale og internasjonale eksperter og akademiske miljøer: tydelig deling mellom politiske stillinger og byråkrati; økt gjennomsiktighet og fremming av god styring; utvidelse og styrking av den private sektoren.

Oversatt av Malin Østevik